

слезы» он завершает записью, в которой рассказывает о своем общении с Всемогущим: «Понимаю, многие не поверят в случившееся, в то, что у меня была встреча с Богом. Во сне ли она произошла, нашептал ли он мне вопросы по дороге на родину в автобусе, когда я сладко дремал. Одним словом, как говорят, хотите верьте, хотите нет» [1, с. 242]. Эта беседа сродни исповеди, поскольку автор в диалоговой форме отвечает на самые неудобные для человека вопросы, в которых раскрывается его сущность, демонстрируется уникальность личности.

Завершая анализ книги «Сладкие слезы» следует отметить, что для самого писателя данные дневниковые записи носили терапевтический эффект. Излагая свои мысли на бумаге, он очищался от грехов жизни, переживал своего рода катарсис: «Возвращаясь к пережитому и увиденному, познанному на собственном опыте и перенося на бумагу, ей-богу, проходишь путь какого-то скрытого просветления, духовного очищения и возрождения души, измученной невзгодами, разочарованиями, несовершенством человеческих отношений, крахом надежд и собственным высокомерием» [1, с. 95].

Таким образом, книга Г. Марчука «Сладкие слезы» продемонстрировала новые пути развития исповедально-дневниковой прозы в европейской литературе XXI века. Суммировав опыт предшественников, белорусский писатель стремился создать универсальную жанровую модель, в которую попытался включить особенности различных разновидностей жанра дневника. В результате произведение автора приобрело форму текста, находящегося на границе между поп-fiction и художественной литературы, поскольку Г. Марчук, сохраняя необходимую для данного жанра степень искренности, все же стремился придать ему занимательную форму, что привело к нарушению целого ряда традиционных правил выстраивания данных текстов.

Список литературы

- 1 Марчук, Г. В. Сладкие слезы : дневник / Г. В. Марчук. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2010. – 248 с.
- 2 Марчук, Г. В. Сладкие слезы : дневники, афоризмы / Г. В. Марчук. – Минск : без м. изд., 2006. – 256 с.
- 3 Адамовіч, А. Выбраныя творы / А. Адамовіч. – Мінск: Кнігазбор, 2012. – 608 с.
- 4 Марчук, Г. Кветкі правінцыі : Раман, апавесць / Г. Марчук. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1988. – 413 с.

УДК 821.161.3-14*П.Трус

А. В. БРАДЗІХІНА

(г. Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны)

СУБ'ЕКТНА-АБ'ЕКТНАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ ІНТЫМНАЙ ЛІРЫКІ ПАЎЛЮКА ТРУСА

У артыкуле на матэрыяле інтымнай лірыкі Паўлюка Труса разглядаюцца спосабы мастацкага ўвасаблення вобразаў лірычнага суб'екта і аб'екта любоўнай інтэнцыі. Асабліва ўвага надаецца матыўнай і вобразна-сімвалічнай сістэме, прататыпам і адрасатам паэзіі кахання, а таксама адметнасцям светаўспрымання аўтара, што фарміруюць адметнае аблічча інтымнай лірыкі П. Труса.

Інтымныя тэма – адна з цэнтральных у мастацкай спадчыне Паўлюка Труса, і гэта не дзіўна, бо ўсе зборнікі (“Вершы” (1925), “Ветры буйныя” (1927) і падрыхтаваная да друку кніга “Чырвоныя ружы”) створаны пісьменнікам ва ўзросце 20–25 гадоў. Па словах Г. Запартыка, гэта “адзін з самых рамантычных паэтаў Беларусі” [1, с. 178]. І нават ідэалагічныя запатрабаванні часу і эстэтычная платформа “Маладняка”, у які ўваходзіў П. Трус, не перашкодзілі маладому чалавеку паслядоўна пісаць вершы пра каханне.

Любоўная лірыка пісьменніка – гэта гісторыі спатканняў і расстанняў, прычым апошніх у творчай спадчыне П. Труса значна больш. Адпаведна лірычным героям інтымных вершаў уласцівы палярныя настроі. Так, сустрэчы закаханых разгортваюцца, за рэдкім выключэннем (якім з’яўляецца, да прыкладу, твор “Плакалі ветры ў дуброве параненай...”), на фоне ідылічных вясковых ці прыродных пейзажаў, як правіла, увечары ці на досвітку і падаюцца ў фальклорнай стылістыцы. Прастора вершаў з матывамі спаткання запаўняецца фларальнымі вобразамі і гукамі ціхіх спеваў, іскрыстымі росамі і залацістым золкам, месяц шчодро рассыпае тут бліскучыя промні, а “туман-малачай серабрысты” [2, с. 66], ахутваючы наваколле, робіць абрысы малюнка больш мяккімі. Тым самым ствараецца агульны гарманічны фон любоўнай гісторыі. Духоўным суладдзем і чаканнем шчасця перапоўнены і героі такіх твораў (“Перад восенню”, “У купальскую ноч”, “Я спаткаўся з табой...”, “Як пажоўкнуць лісты”, паэма “Сірата Алеся” (частка 5) і інш.):

*У купальскую ноч, у зялёным бары –
У бары пад кудравымі соснамі,
Я спаткаўся з табой... Месяц долу дарыў
Пацалункі-дары
Буйна-росныя [2, с. 67].*

Калі вершы-спатканні выпісаны П. Трусам у букалічным стылі, то лірычныя тэксты з матывамі развітання-расстання нагадваюць хутчэй элегіі і накіюры з іх мінорным гучаннем і ціхім сумам. У вобразнай сістэме гэтых твораў нярэдка з’яўляюцца актуальныя эпохі ці адзнакі цывілізацыі – вакзал, вагон, сход партыйнай ячэйкі, мігценне электрычных агнёў і пад. (вершы “Ой, у полі за гарою...”, “Дзяўчыне”, паэма “Развітанне” і інш.). І нават вайна, якая разлучыла закаханых, набывае даволі канкрэтныя прыкметы часу (“З успамінаў... абозніка”, “На тэрзбор”). Тым не менш пейзаж тут таксама адпавядае душэўнаму стану лірычнага героя і яго каханай пад час іх апошняй сустрэчы, сумуе разам з імі: “Вербы плакалі ў тумане” [2, с. 54], “Пявучая жалейка недзе грала за тунеллю” [2, с. 79], “Звінелі глуха правады” [2, с. 188], “Завялі астры пад акном” [2, с. 188] і пад. Прырода ў сваім спачуванні настолькі зліваецца з унутраным перажываннем лірычнага суб’екта, што ў выніку ўтвараецца амаль імпрэсіяністычны “пейзаж душы”, дзе правесці дакладную мяжу паміж чалавечымі адчуваннямі і роднымі краявідамі амаль немагчыма:

*Не віню... І дарагой не клічу!..
Шчырых слоў ты не прасі ў мяне...
Угадаць не трудна па абліччу,
Як усмешкі сочацца на снег, –
Ты стаіш... І думаеш, паклічу?*

*Ты стаіш... А на душы завеі...
А на душы халодныя лісты.
Гасне зірк... хоць вусны пунсавеюць
І дагараюць у замецях пустых, –
Ты адна... І снежныя завеі [2, с. 124].
(верш “Не віню”)*

М. Мішчанчук, аналізуючы Трусавы вершы пра каханне, слухна заўважыў, што “псіхалагічны малюнак іх складаны” [3, с. 192]. Сапраўды, матывы спаткання і расстання ў паэта могуць спалучацца ў межах аднаго інтымнага лірычнага тэксту, захоўваючы вышэй акрэсленыя спосабы іх увасаблення. Больш за тое, такія эмацыянальныя арэлі нярэдка сыходзяцца ў вершах на іншыя тэмы, спараджаючы скразныя для паэта аксюмаранныя вобразы радаснай маркоты, нежурботнага смутку (вершы “Санет” (“У цвеце восені пунсова-залатым...”),

“Трыпціх”, “Завіліся сцежкі”, “Куды вецер вее...”, “Ці ж мне сёння плакаць...” і шмат іншых). Пра “нясумны сум” [2, с. 304] гаварылі яшчэ сучаснікі паэта, падкрэсліваючы, што “ягоная туга не раўназначна адчаю” [2, с. 310]. Будучы схільным у сваёй творчасці да самавытлумачэнняў, якія забяспечваюць правільную рэакцыю чытача на той ці іншы вобраз і яго карэктную інтэрпрэтацыю, П. Трус так тлумачыць адначасовае перажыванне яго аўтапсіхалагічным лірычным героем супрацьлеглых пачуццяў: “Душа паэта – плач і смех!” [2, с. 91]. І яшчэ: “І просіць сэрца // навальніцы, // Сімфоній радасці // й тугі...” [2, с. 146].

Як бачым, журба-радасць у эстэтычна-філасофскай сістэме творцы не адмаўляюць адна адну, а, наадварот, узаемабумоўліваюць уласнае існаванне, ствараючы разам гарманічнае адзінства. На думку П. Труса, як дзень не можа быць без ночы, так і радасць не адчуеш, не спазнаўшы маркоты. Гэта ўзаемаперацякальныя катэгорыі, іх сугучча і ёсць сінонім руху і жыцця ўвогуле: “Пазбіраю я слёзы-расу // І рассыплю у песні крышталі, – // Тады ўбачыш ты радасць і сум, // Як жыццё у няспыненых хвалях” [2, с. 68] (верш “Ой, пайду...”). Менавіта праз гэтыя эмоцыі і пачуцці лірычны герой-паэт можа адчуць сябе жывым. У вершы ў прозе “Дзікі смех” – ключавым творы для разумення мастацка-філасофскай канцэпцыі пісьменніка – у найбольш сканцэнтраваным выглядзе гучаць вынікі яго асэнсавання непарыўнасці акрэсленай вышэй апазіцыі. Пастаўленыя аўтарам пытанні, па сутнасці, не фармулююць, а вырашаюць праблему:

“Але жанчына не смяялася, і толькі горка, балюча плакала. Можна, у гэтым якраз і была яе радасць, што яна плакала?.. Мо тады толькі чалавеку і радасна, калі ён плача? Мо таму толькі й горна, што чалавек смяецца? Ці можна была якая вышэйшая сіла над гэтай істотай, што застаўляла яе плакаць, калі да болю хацелася дзіка смяцца і толькі смяцца?..

І жанчына плакала... ” [2, с. 225].

Падобныя амбвалентныя настроі развіваюцца і ў вобразе восені – улюбёнай пары П. Труса. Пажоўклыя лісты, звялыя кветкі, дажджы і туманы, адміранне-адцвітанне прыроды выклікаюць яго шчырае захапленне, сумную радасць, смех і слёзы:

“Была глыбокая восень...

У ціхай радасці, у шырокай музыцы, у маўклівай, развітальнай красе да долу падалі залатыя кляновыя лісты...

<...>

Хацелася смяцца да слёз на ростані яе красы і смерці.

А пад нагамі шаласцелі залатыя лісты” [2, с. 225].

Менавіта таму каханне лірычнага героя звычайна разгортваецца на фоне не вясновага, а восеньскага пейзажу, поўнага чароўнага згасальнага характа, якое абуджае насуперак усяму вітальным сілы. У вершы “Як пажоўкнуць лісты” П. Трус стварае ідэальны вобраз жанчыны – Яе (менавіта так – з вялікай літары), які ўвасабляе з дапамогай вытанчанай эстэцкай вобразнасці і настрой радаснага суму, свядома адступаючы ад улюбёнай фальклорнай стылістыкі. Паэт імкнецца ўзвысіць вобраз каханай досыць нязвыклым чынам – не праз сакралізацыю, а, наадварот, шляхам падкрэслівання яе зямных, чалавечых якасцей: шчырасці, мудрасці, спакою, эмпатыі.

Як пажоўкнуць лісты,

Адцвітуць за акном,

Як пагаснуць халодныя зоры... –

Тады прыйдзе Яна,

Што пакляўся даўно,

І са мной ад душы пагаворыць.

*Прыйдзе ўвечар адна,
Прыйдзе ў шэлесце сноў,
На парозе пастукае ў дзверы.
І барвовасць красы,
Дум цярных вянок
Прынясе ў адзінокі мой церам.*

*Дзверы сам адчыню,
Месяц зойдзе ў пакой, –
Сустрэкаць мем далёкую гасцю...
...Ціха гасне свяча,
На душы супакой, –
Неяк радасна й сумна чагосьці [2, с. 145].*

Прычына такога падыходу да ідэалізацыі вобраза, магчыма, палягае ў тым, што П. Трус, як і многія іншыя паэты-камсамольцы 1920-х гг., быў ваяўнічым атэістам [Гл. 4, с. 10]. Сапраўды, у інтымнай лірыцы паэта няма хрысціянскіх алюзій, указанняў на анёльскі ці боскі пачатак каханай. Згаданы ў вершы “Дум цярных вянок” – ці не адзіная ў яго творчасці метафара з біблейскім значэннем. Вядома, што адна з рабочых назваў гэтага верша, ад якой паэт урэшце адмовіўся, тым не менш не змяніўшы саму ідэальную сутнасць жаночага вобраза, – “Мая мадонна” [2, с. 340].

Вобраз Мадонны з лёгкай рукі М. Багдановіча стаў надзвычай папулярным у айчыннай паэзіі XX стагоддзя. Да яго звярталіся З. Бядуля, У. Дубоўка, У. Жылка, а пазней – А. Куляшоў, М. Танк, Я. Сіпакоў, Г. Бураўкін і інш. У адрозненне ад пералічаных паэтаў, у якіх назіраецца сакралізацыя вобраза жанчыны, што канструюецца нярэдка на аснове архетыпу Дзаметры (дзяўчынкі-жанчыны) ці Гебы (жанчыны-дзяўчынкі), Трусава Мадонна нагадвае хутчэй Музу.

Яшчэ адзін цікавы факт, звязаны з вершам: абяцаючы даслаць яго Кацярыне Дабравольскай у наступным лісце, паэт падкрэслівае: “Калі гэта датычыцца таго, якія ў нас з табою павінны быць адносіны, то я скажу, што ні ў якім разе я не сабіраюся ідэалізіраваць жанчыну. Гэтага з боку майго яшчэ не было і ніколі не будзе, бо гэта падыход не матэрыялістычны” [2, с. 252]. Мяркуючы па вершы, ідэальны вобраз, прычым не абстрактны, а спароджаны жыццёвым досведам біяграфічнага аўтара, усё ж з’явіўся. Але твор, відавочна, быў прысвечаны не Дабравольскай. Версія, дасланая ў лісце, адрозніваецца ад той, якая была надрукавана ў часопісе “Чырвоны сейбіт” і якая ўвайшла пасля ва ўсе зборы твораў паэта. У чарнавым варыянце верша згадваецца імя Марына.

*Прыйдзе ў строях яна, прыйдзе ў шэлесце руж, –
Як заснуць явары пры даліне.
І ў апошні мо раз скажа слова “даруй”.
– Ты пакляўся чарнявай Марыне [2, с. 257].*

Увогуле, Марына – самае распаўсюджанае дзявочае імя ў творчасці П. Труса. Акрамя верша “Як пажоўкнуць лісты” яно згадваецца ў творах “Дзяўчыне”, “Лірнік”, накідах да “Чырвоных руж”. Калі ўлічыць дэталі знешнасці і характару апісаных у творах прыгажунь-брунэтак, што дзіўным чынам супадаюць і з абліччам адрасата верша “Ой, у лузе, пры даліне...”, прысвечаным Марыі Цімошык [2, с. 332] – самаму моцнаму каханню паэта, якое засталася без узаемнасці, то можна асцярожна выказаць гіпотэзу: прататыпам вобраза Музы-Мадонны з’яўляецца якраз гэтая дзяўчына. Цяжка сказаць, што змусіла П. Труса замяніць імя Марыя на блізкае па гучанні. Магчыма, гэта спроба “алітаратурыць” імя каханай, вылучыць яе з шэрагу іншых, бо вобраз дзяўчыны ў многіх інтымных лірычных тэкстах паэта абагульнены, створаны ў рэчышчы вуснапаэтычных традыцый. Мінімальна індывідуалізацыя яго ў фальклорных стылізацыях адбываецца за кошт нацыянальнасці (цыганка), роду дзейнасці (жнейка) ці імя – зноў-такі народна-песеннага паходжання – Марыся, Алеся, Аксана.

Дарэчы, Кацярына Дабравольская пакрыўдзілася і не адказала на ліст з вершам “Як пажоўкнуць лісты”, што ўскосна пацвярджае выказаны намі тэзіс. І ўжо зусім празрыста прачытваецца вобраз Марыі Цімошык у вершы “Нашто мне смех...”, у якім лірычны герой адмаўляе ў пачуццях дзяўчыне, бо ў яго “душа баліць яшчэ // Па тэй чарнявай, смуглабровой” [2, с. 91]. Вядома, што П. Трус балюча перажываў замужжа каханай, пра што прызнаваўся ў лістах да лепшага сябра Пятра Глебкі, абяцаючы забыць яе як мага хутчэй [2, с. 247]. Таму, думаецца, недарэмна гераіні вершаў паэта, створаныя не па фальклорных узорах, маюць аднолькавы тып знешнасці: гэта смуглявая, чарнабровая дзяўчына з карымі вачыма і цёмнымі косамі.

Выводзячы галерэю жаночых вобразаў, паэт акцэнтуюе ўвагу пераважна на вачах і валасах аб’ектаў любоўнай інтэнцыі, паказваючы іх як у працэсе працы (у полі, па дому, грамадскай дзейнасці), так і прыхарошвання – яны ўмываюцца, расчэсваюць валасы, расплятаюць ці заплятаюць косы (вершы “Ой, у полі тры таполі...”, “Цячэ рэчка з-пад явару...”, “На сенажаці” і інш.). Пры гэтым лірычны герой любуецца-захапляецца прыгажосцю дзяўчыны хутчэй адстаронена, без юначай палкай пачуццёвасці, у яго замілаваным поглядзе няма ні каліва жарсці. Пацалункі – даволі распаўсюджаны матыў у творчасці П. Труса – у большасці выпадкаў не належаць лірычнаму герою, а даручаюцца прыродным ці касмічным вобразам (ветру, хвалям, сонцу, месяцу і інш.) і служаць стварэнню рамантычнай атмасферы для ўвасаблення пачуцця кахання. Выключэнне складае прысвечны камсамолцы Ніне верш, напоўнены выразнымі эратычнымі малюнкамі, узмоцненымі вобразам купальскай ночы – ледзьве не адзінага, паводле ўяўленняў нашых продкаў, перыяду разняволення і панавання свабоднага эрасу:

*Я спаткаўся з табой руту-мяту дарыць,
Руту-мяту дарыць зарунелую.
Сосны слёзы-расу асыпалі ў бары,
Ой, на грудзі твае
сочна-белыя [2, с. 67].
(верш “Я спаткаўся з табой...”).*

Такім чынам, лірычны герой інтымнай лірыкі П. Труса мае складаную псіхалагічную арганізацыю, дамінантны настрой яго можна вызначыць праз непарыўнасць апазіцыі “радасць-журба”, што разумеецца асновай гармоніі і руху жыцця ўвогуле, становячыся адной з цэнтральных філасофскіх катэгорый у мастацка-эстэтычнай сістэме паэта. Сярод аб’ектаў любоўнай інтэнцыі трусаўскага лірычнага героя вылучаюцца дзве групы жаночых вобразаў. Першая выпісана ў фальклорных традыцыях і пазбаўлена жыццёвай канкрэтыкі. Сродкі індывідуалізацыі ў такіх творах мінімальныя: указанне нацыянальнасці (цыганка), роду дзейнасці (жнейка) ці імя, характэрнага для вуснапэтычнай традыцыі. Другая група мае канкрэтныя прататыпаў і адрасатаў, сярод якіх асобнае месца належыць імя Марыі Цімошык. Такія вершы звязаны з духоўна-біяграфічным досведам эмпірычнага аўтара і вылучаюцца больш глыбокай эмацыйна-пачуццёвай узрушанасцю лірычнага героя. Сярод улюбёных трусаўскіх прыёмаў псіхалагізму можна назваць карэляцыю пейзажнага і душэўнага малюнкаў і адмысловае ўзвышэнне-заямленне ідэальнага жаночага вобраза, што дазволіла паэту стварыць даволі арыгінальны нават на фоне ўсёй тагачаснай беларускай вершатворчасці вобраз Мадонны.

Спіс літаратуры

- 1 Запартыка, Г. “Сын сярмяжнай вёсі...” / Г. Запартыка // Полымя. – 2004. – № 5. – С. 177–186.
- 2 Трус, П. Выбраныя творы / Паўлюк Трус ; уклад., прадм. і камент. Г. Запартыкі. – Мінск : Беллітфонд, 2000. – 384 с.

3 Мішчанчук, М. І. Паўлюк Трус / М. І. Мішчанчук // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: у 4 т. Т. 4, кн. 2 / НАН Беларусі, Аддз-не гуманітар. навук і мастацтваў, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ.; навук. рэд. У. В. Гніламёдаў, С. С. Лаўшук. – Мінск : Беларуская навука, 2003. – С. 183–207.

4 Гарэлік, Л. Залатое ранне паэзіі : Творчасць Паўлюка Труса / Л. Гарэлік // Роднае слова. – 1994. – № 5. – С. 8–14.

УДК 821.161.3-312.1:161.225.11

І. А. БУРДЗЯЛЁВА
(г. Мінск, МДЛУ)

ЭКЗІСТЭНЦЫЙНЫЯ МАТЫВЫ Ё КНІЗЕ Б. ПЯТРОВІЧА “ПУЦІНА”

У артыкуле на прыкладзе дзвюх дастаткова рэпрэзентатыўных для творчай манеры Б. Пятровіча аповесцей “Стах” і “Пуціна”, аб’яднаных ў адну кнігу, разглядаюцца праявы экзистэнцыйнага светабачання пісьменніка. Адзначаецца, што экзистэнцыйная свядомасць выяўлена ў праблемна-тэматычнай скіраванасці і матыўна-вобразнай спецыфіцы твораў, драбленні іх сюжэтна-кампазіцыйнай структуры. Зроблена выснова, што матывы адзіночаты і смерці з’яўляюцца дамінантнымі, яднаюць абедзве аповесці і выступаюць той канцэптуальнай асновай, з якой суадносяцца ўсе астатнія падставовыя экзистэнцыйныя катэгорыі: існаванне, адчужанасць, свабода, выбар, самапазнанне.

Сама трагічная гісторыя беларусаў, праблемы фізічнага выжывання ў стабільна паўтаральных памежных сітуацыях, адчуванне катастрофічнасці быцця, складанасці нацыянальнага самавызначэння абумовілі экзистэнцыйную свядомасць беларусаў як нацыі. Гэта натуральнае, стыхійна народжанае светаадчуванне ўвасобілася ў мастацкай літаратуры ўсяго XX стагоддзя і, перайшоўшы межы тысячагоддзяў, фарміруе праблематыку і паэтыку сучасных твораў.

Барыс Пятровіч прыйшоў у літаратуру ў 1990-я гг. Адметна, што многія яго творы маюць дзве даты напісання. Так, раман “Спачатку была цемра” пісьменнік перанёс праз дзесяцігоддзі, пераасэнсоўваў і перарабліваў яго, пазначыўшы 1995 і 2011 гадамі. Кніга “Спакушэнне” (2013) часткова складаецца з твораў, напісаных у папярэднія гады. У зборнік “Пуціна” ўвайшлі дзве аповесці, якія былі напісаныя раней, аднак дапрацоўваліся цягам гадоў і пад адной вокладкай выйшлі ў 2015 г. Кніга складаецца з твораў “Стах” ((2002–1995) у такім інверсійным парадку падае даты аўтар) і “Пуціна” (2003), дастаткова рэпрэзентатыўных для творчай манеры пісьменніка. Як пазначана ў анатацыі да кнігі, у іх “яскрава спалучыліся рысы экзистэнцыялізму, класічнага пісьма і стылёвага авангардызму”.

Экзистэнцыяльная свядомасць узмоцнена ў Б. Пятровіча яшчэ і біяграфічнымі фактарамі. У беларускай інтэрнэт-бібліятэцы Kamunikat сказана, выдавочна са слоў самога пісьменніка, што ён “прыйшоў у гэты свет 17 ліпеня 1959 году. Памёр увечары 1 верасня 1970-га, каб ранкам наступнага дня зноў нарадзіцца і жыць” [1]. Таму матыў смерці прысутнічае ў многіх яго творах. Герой аповесці “Стах” шмат у чым носіць адбітак асобы аўтара, нягледзячы на тое, што для свайго героя пісьменнік абраў іншы шлях творчага самавыяўлення – жывапіс. Узаемаадносіны героя са смерцю склаліся з дзяцінства, калі ён быў на мяжы двух станаў, і гэта прымушае яго час ад часу весці дыялог са смерцю, жыць з аглядаю на яе. Матыў непазбежнасці смерці, шляху да яе праз самапазнанне, калі чалавек праходзіць праз рай дзяцінства, чыснец даросласці і пекла творчасці, становіцца галоўным у аповесці “Стах”. Перажыванне героем гэтых стадый прасочана ў трох асобных частках, якія праз эпіграфы адсылаюць да дантаўскай “Боскай камедыі”. Адрознасць гэтых перыядаў падкрэсліваецца стылёвымі і кампазіцыйнымі асаблівасцямі частак трыпціха.